

۴۰ هزار جلد کتاب برای دبستانی‌ها و پیش‌دبستانی‌ها

در تابستانی که گذشت، شهر وین اتریش برای نخستین بار شاهد برگزاری نخستین جشن کتاب‌خوانی برای کودکان بود. به گزارش خبرگزاری کتاب ایران (ایبنا) به نقل از خبرگزاری اتریش، شهرداری شهر وین در روزهای ۱۰ و ۱۱ تیرماه (۳۰ ژوئن و اول جولای) این جشن را در فضایی سرشار از کتاب برای کودکان کتاب‌خوان برگزار کرد.

فرانتس شوبرت برگزارکننده‌ی این جشن، درباره‌ی این مراسم گفت: «یک کتاب خوب برای کودکان، چون کلیدی برای وارد شدن به دنیایی متفاوت، پر از هیجان، سرگرمی و خیال است. کسی که خواندن را می‌آموزد، زندگی کردن را می‌آموزد و از این‌رو بسیار اهمیت دارد که از مطالعه‌ی کودکان حمایت کنیم.»

با همکاری بسیاری از ناشران، در جریان این جشن در کتابخانه‌ی شهرداری وین، بیش از ۴۰ هزار جلد کتاب برای دبستانی‌ها و پیش‌دبستانی‌ها عرضه شد. هر یک از کودکان شرکت‌کننده در جشن می‌توانست سه عنوان کتاب را انتخاب کند و به رایگان با خود به خانه ببرد.

در پایان این جشن، از کودکان دعوت شد که کتاب‌های انتخابی خود را بررسی و نقد کنند. آن‌ها با فرستادن نقدهای خود به سایت این جشن کتاب‌خوانی، می‌توانند برای کسب جایزه‌ی نقدنویسی دوهزار یورویی، که توسط کتابفروشی‌های زنجیره‌ای **موراوا** پرداخت می‌شود، رقابت کنند.

در برگزاری جشن کتاب‌خوانی کودکان وین، چند ناشر و نشریه، رادیو اتریش، شهرداری وین و چندین کتابفروشی مشارکت داشتند. نشانی خبر:

<http://www.ibna.ir/vdcaewn6i49nyo1.k5k4.html>

آموزش
یادداشت‌هایی در زمینه‌ی ارتقای کیفیت تدریس و ارزش‌یابی
مبتنی بر اسناد تحولی وزارت آموزش و پرورش

از این‌داه...

واکاوی در ماهیت یادگیری براساس سند تحولی

یادگیری مهم‌ترین مقوله در فرایند تعلیم و تربیت است. همه‌ی فعالیت‌ها و فرصت‌های نظام تعلیم و تربیت به‌ویژه برنامه‌ی درسی در جهت یادگیری و تربیت دانش‌آموزان در ابعاد مختلف عاطفی، اجتماعی، علمی، اعتقادی و اخلاقی است. لذا به نظر می‌رسد که باید ماهیت و فرایند یادگیری براساس نظریه‌های علمی و اسناد بالادستی به‌ویژه اسناد تحولی آموزش و پرورش مورد واکاوی مجدد قرار گیرد تا با درک بهتر، زمینه‌های تحقق آن فراهم گردد.

تربیت نسلی فکور و با ایمان یکی از رسالت‌های مهم نظام تعلیم و تربیت جمهوری اسلامی ایران است. برای تحقق این مأموریت، همواره نیازمند بهبود و تحول در برنامه‌های مختلف آموزش و پرورش هستیم. برای این منظور پس از مطالعات و پژوهش‌های مختلف، اسنادی با عنوان فلسفه‌ی تعلیم و تربیت رسمی و عمومی و رهنامه تدوین شد. سپس عصاره‌ی آن‌ها به عنوان سند تحول بنیادین با محورهایی چون بیانیه‌ی ارزش، بیانیه‌ی مأموریت، چشم‌انداز، اهداف، راهبردها و راهکارها در شورای عالی انقلاب فرهنگی بررسی و تصویب شد و برای اجرا به آموزش و پرورش ابلاغ گردید (سند تحول، آذرماه ۱۳۹۰).

براساس این سند قرار است زیر نظام‌های آموزش و پرورش مورد بررسی مجدد قرار گیرند. نظام برنامه‌ریزی درسی به عنوان یکی از این زیرنظام‌ها با عنوان برنامه‌ی درسی ملی با محورهای مبانی، رویکرد، اصول، اهداف و... طراحی و تدوین شده است (سند برنامه‌ی درسی ملی، ویرایش پنجم، ۱۳۹۱).

برنامه‌ی درسی از چهار عنصر اصلی اهداف، محتوا، روش و ارزش‌یابی تشکیل شده است (ملکی، ۱۳۸۸) و با تدارک فعالیت‌ها و ظرفیت‌های متنوع، زمینه‌ی یادگیری و تربیت دانش‌آموزان را با محوریت مدرسه به عنوان کانون اصلی تربیت فراهم می‌آورد. با توجه به نکات بالا، آن‌چه در این میان در مقام عمل و اجرا اهمیت دارد، آشنایی همکاران فرهنگی به‌ویژه همکاران دوره‌ی ابتدایی با مفاهیم اصلی و چه‌گونه‌ی کاربردی آن‌ها در فرایند یاددهی - یادگیری است که با توکل بر خداوند محورهای زیر در چند شماره‌ی آتی ارائه خواهد شد.

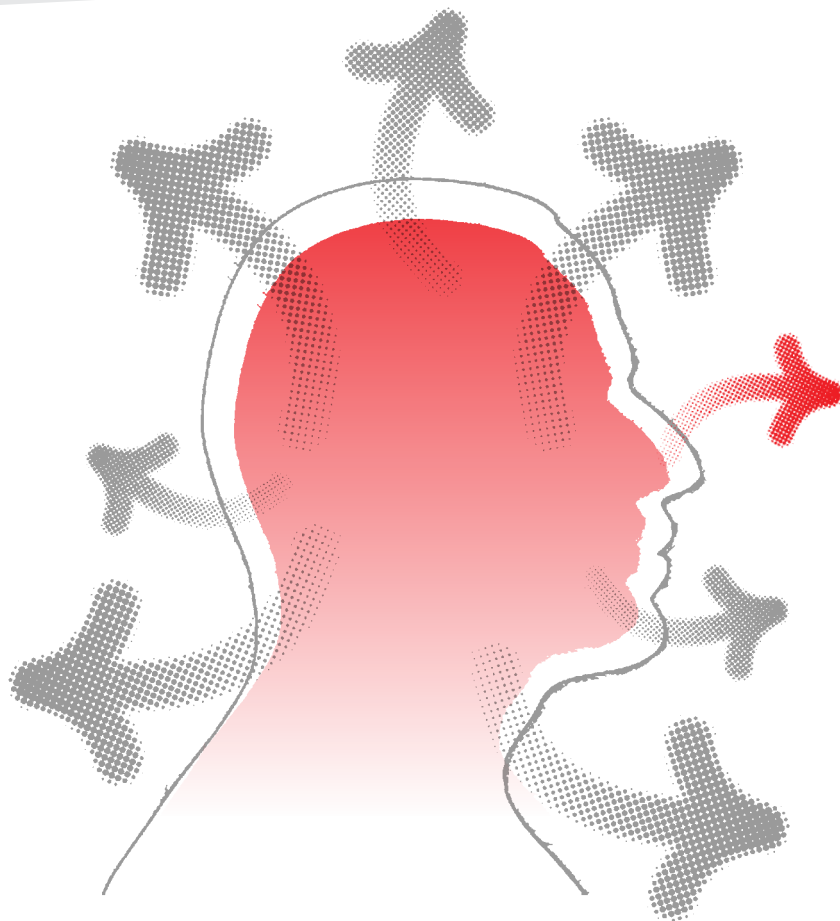
- واکاوی در ماهیت یادگیری براساس مفاهیم سند تحول؛
 - ویژگی‌ها و اصول اثربخش در فرایند یاددهی - یادگیری مبتنی بر سند تحول؛
 - راهبردها و روش‌های فرایند یاددهی - یادگیری مبتنی بر سند تحول؛
 - طرح و چارچوب کلی فرایند یاددهی - یادگیری مبتنی بر سند تحول؛
 - بازاندیشی در ماهیت ارزش‌یابی یادگیری مبتنی بر سند تحول.
- امیدواریم این سلسله مطالب مورد توجه خوانندگان محترم قرار گیرد.

یادگیری مبتنی بر فطرت

فطرت شناخت و گرایش انسانی و الهی انسان به سوی حقیقت‌جویی، عدالت‌جویی، نوع‌دوستی، علم‌جویی و... است. از سوی دیگر، انسان‌ها علاوه بر زمینه‌های فطرت، نیازها و تمایلات طبیعی نیز در وجود خود دارند. بنابراین، یادگیری عملاً ماحصل فطرت، استعداد و طبیعت به عنوان عوامل درونی، و تجربه از طریق تعامل با عوامل محیطی است. لذا موضوع فطرت در این فرایند بسیار اهمیت دارد؛ به‌گونه‌ای که در تعریف تربیت رکن اصلی تلقی شده^۱ و به عنوان رویکرد برنامه‌های درسی نیز تعیین گردیده است (سند برنامه‌ی درسی ملی، ۱۳۹۱).

یادگیری مبتنی بر موقعیت

یادگیری موقعیتی در نظریه‌های یادگیری به‌ویژه نظریه‌ی ساختن‌گرایی اجتماعی مورد توجه قرار گرفته است (محبی، ۱۳۹۱). مبنای

این نظریه توجه به زمینه و بافت اجتماعی، طبیعی و... دانش آموزان است. یادگیری خلاق نیازمند توجه به موقعیت‌ها، جهت چالش خلاق است. در این صورت دانش آموزان می‌توانند علاوه بر کسب اطلاعات، با پردازش مناسب آن به خلق و تولید دانش جدید اقدام کنند

موقعیت شامل عناصر مکان (منزل، محله، شهر، کشور، زمین، کیهان)، زمان (گذشته، حال، آینده)، طبیعت (اجسام، گیاهان، جانوران، حوادث طبیعی)، ماوراءطبیعت (فرشته، ملکوت، خدا) و اجتماع (ساختارها و نهادهای اجتماعی، روابط انسانی، جنبش‌ها و گروه‌ها، مطبوعات، هنر) است (علم‌الهدی، ۱۳۸۸؛ ۴۲۳). این موضوع نیز نظر به اهمیت آن به عنوان رویکرد برنامه‌ی درسی ملی تعیین شده است.

با یک نگاه عمیق درمی‌یابیم که برنامه‌های درسی جلوه‌ای از این پنج موقعیت است که در قالب برنامه‌های درسی علوم اجتماعی، طبیعی، الهیات، ریاضیات و... سازمان‌دهی شده‌اند؛ یعنی، هدف اصلی برنامه‌های درسی زمینه‌سازی شناخت فراگیرندگان نسبت به این پنج موقعیت است. دانش آموزان پیش از ورود به مدرسه با این موقعیت‌ها زندگی کرده‌اند. لذا طراحی و تدوین برنامه‌های درسی و فرایند یاددهی - یادگیری در فضای کلاس همواره و عملاً باید ادامه‌ی همین زندگی باشد. تنها در این صورت مدرسه، مدرسه‌ی زندگی خواهد بود.

یادگیری مبتنی بر تفکر و ایمان

دانش آموزان پس از برخورد با مؤلفه‌های محیطی (موقعیت‌ها) و کسب اطلاعات می‌توانند آن‌ها را از طریق ظرفیت ممتاز عقل و قابلیت‌های ذهنی (هوش، استعداد) و فطرت و... درک و تجزیه و تحلیل کنند و در نهایت، به شکل‌های مختلفی در عمل خود بروز و ظهور دهند.

بروز عمل در قوه‌ی لسانی (دانش)، ایمان قلبی (باور و گرایش) و فعل جوارحی (رفتار) جلوه‌گر می‌شود (علم‌الهدی، ۱۳۸۸؛ ۱۶۸). با این اشاره، یادگیری و شناخت واقعی ماحصل **تفکر و ایمان** (خودباوری) است که در یک مفهوم شبکه‌ای با عناصر **علم و آگاهی، اخلاق** (خودپالایی) و **عمل** (تلاش، کار، مهارت و...) هماهنگی پیدا می‌کند؛ تا جایی که عمل (عمل صالح) همان ایمان می‌تواند باشد.

عرصه‌ها و فرایندهای اندیشیدن انسان عبارت‌اند از: «خود، خدا، خلقت و خلق که با پنج موقعیت ذکر شده هم‌پوشی دارند.»

یادگیری مبتنی بر اراده و انگیزه

فطرت و ظرفیت‌های ذهنی و مؤلفه‌های محیطی (خانواده، مدرسه و...) در هدایت و یادگیری مطلوب دانش آموزان نقش دارند اما به لحاظ وجود اراده، اختیار و آزادی در انسان‌ها، در نهایت این فرد است که به یادگیری خود جهت می‌دهد. لذا در فرایند یاددهی و یادگیری باید به این نکته نیز توجه شود که در نهایت خود هر شخص شناسنده و تغییردهنده یا اصلاح‌کننده‌ی موقعیت خویش است. «خود» شامل فطرت، اراده و تجربه است. عمل منطقه‌ی نفوذ اراده‌ی ماست و همان جایی است که تحقق ما به‌دست خودمان (آزادی ما) آشکار می‌شود. یعنی عمل بر طبیعت و فطرت استوار است و می‌تواند آن‌ها را به نحوی متأثر نماید که شعله‌ور گردند یا مدفون و فراموش شوند (همان منبع: ۱۶۷ و ۱۶۸).

با این اشاره آن‌چه در مباحث روان‌شناسی تحت عنوان فراشناخت و خودکارآمدی از یک طرف و موضوع انگیزش یاد می‌شود، قابل مذاقه است (کدیور، ۱۳۸۲). به عبارت دیگر، زمینه‌سازی برای انگیزه‌ی تلاش، خودمدیریتی و خودرهبری البته با ارائه‌ی الگوی مناسب و شکوفایی فطرت می‌تواند در یادگیری مطلوب اثربخش باشد.

یادگیری مبتنی بر تعامل و تشریک مساعی اجتماعی

انسان ذاتاً موجودی اجتماعی است و با بودن در اجتماع و در کنار دیگران رشد می‌یابد. لذا زمینه‌سازی برای هم‌اندیشی دانش آموزان در فرایند یاددهی - یادگیری یکی از اصول مهم تلقی می‌شود. براساس فلسفه‌ی یادگیری تعاملی، دانش آموزان از هم می‌آموزند، به هم یاد می‌دهند و به یادگیری هم می‌افزایند. هم‌افزایی ثمره‌ی شیرینی است که از طریق اجتماع‌اندیشی دانش آموزان حاصل می‌شود.

نتیجه‌گیری

براساس آن‌چه بیان شد، می‌توان اذعان داشت که فطرت، عقل و تفکر، انگیزه، موقعیت، تعامل گروهی و اجتماعی و اراده در کنار سایر زمینه‌های محیطی به‌ویژه تدریس اثربخش، در کیفیت یادگیری دانش آموزان نقش‌آفرین هستند. این برداشت می‌تواند ویژگی‌ها و اصول، راهبردهای تدریس و ارزش‌یابی را تحت‌الشعاع قرار دهد که در مقاله‌ی بعدی به چه‌گونگی آن خواهیم پرداخت.

پی‌نوشت

۱. تربیت، فرایندی است برای تکوین و تعالی هویت افراد در جامعه از طریق شکوفایی فطرت و استعدادهای متنوع به شکل همه‌جانبه در جهت قرب الهی (مبانی نظری تحول، ۱۳۹۱).

منابع

۱. علم‌الهدی؛ جمیل؛ نظریه‌ی اسلامی تعلیم و تربیت، انتشارات سازمان پژوهش و دانشگاه امام صادق، ۱۳۸۸.
۲. کدیور، پروین؛ روان‌شناسی تربیتی، انتشارات سمت، ۱۳۸۲.
۳. مبانی نظری تحول بنیادین آموزش و پرورش، شورای عالی آموزش و پرورش، ۱۳۹۱.
۴. محبی، عظیم؛ بررسی نظریه‌ی ساختن‌گرایی در روش‌های تدریس، پایان‌نامه‌ی دکترای، ۱۳۹۱.
۵. ملکی، حسن؛ مقدمات برنامه‌ریزی درسی، سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی، ۱۳۸۸.
۶. سند برنامه درسی ملی، ویرایش پنجم، سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی، ۱۳۹۱.
۷. سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، شورای عالی آموزش و پرورش، آذرماه ۱۳۹۰.